
3. GYŰJTEMÉNYSZERVEZÉS

3.1 ÁLLOMÁNYALKÍTÁS

Könyvtárunk állománya 2022-ben 18386 dokumentummal gyarapodott, melynek összes naplóértékei: a kifizetett számlák alapján vétel: 41 464 504 Ft, naplóérték alapján: 39 356 313 Ft, csere útján kapott könyv és folyóirat értéke: 28 547 958 Ft, ajándékba kapott dokumentumok értéke: 79 985 620 Ft. Ebből a Keleti Gyűjtemény gyarapodása 2069 tétel, a Kézirattaré 4 tétel, a Levéltaré 4 tétel. (A számok a tavalyi évhez nagyon hasonlóan alakultak, kivéve, hogy az ajándékba kapott tételek értéke kevesebb – ez nagyban függ a feldolgozott hagyatékok, adományok értékétől. Szerencsére vételre nagyobb összeget tudtunk fordítani, mint 2021-ben.)

Egyéb ajándék és magyar ajándék összesen (KFB-t és NKA-t is beleértve): 13397 tétel (2022).

Az egyéb csere összesen (könyv, folyóirat): 1731 tétel, a magyar vétel és egyéb vétel összesen: 770 tételt tesz ki.

Kötelese példányként valamivel kevesebb tételt kaptunk, mint tavaly, összesen 735 tételt kaptunk. Értéke összesen: 3 257 810 Ft

Nemzeti Casino: Feldolgozásra került minden könyv és folyóirat (2022-ben 273 tétel), ami az állományhoz tartozik. Az Alephből kikértük, megszerkesztettük és online publikáltuk az állomány katalógusát (lásd: http://real-ms.mtak.hu/26118/1/NC_2022.pdf). Megtörtént az állomány második felének a fertőtlenítése és a saját légtechnikával ellátott helyiségbe szállítása. Ehhez az állományrészhez is elkészültek a vonalkóddal ellátott régi könyves betélapok, könyvekbe helyezésük folyamatban van. A teljes NC állomány összesítve: 12542 db könyv és 6399 db folyóirat, ami összesen 18941 db kötet. A Nemzeti Múzeum Széchényi-termében lévő NC kiállítási anyagra továbbra is igényt tartanak a múzeum könyvtárának munkatársai, melyeket 2017-ben adtunk kölcsön.

A KEO állományrészből A KEO állományrészből 1476 tétel került feldolgozásra 21 341 000 Ft értékben.

Keleti Gyűjtemény

A Keleti Gyűjtemény ORI adatbázisába a Gyűjteményszervezési Osztály és a Keleti Gyűjtemény közösen 2069 tételt leltározott be 23 391 318 Ft értékben. Ebből könyv és egyéb (kartogr., CD, egyéb) 1875 db 13 631 913 Ft értékben, folyóirat: 194 db 9 759 405 Ft értékben.

Folyóirat, könyv, CD, egyéb megoszlása a beszerzési módja szerint		
Ajándék	1655 db	9 459 080 Ft értékben
Vétel	134 db	9 064 693 Ft értékben
Csere	265 db	4 796 585 Ft értékben
Kötelezpéldány	15 db	70 960 Ft értékben

Törlés

2022-ben 466 db dokumentumot töröltünk az állományból összesen 751 972 Ft értékben.

3.1.1 KÖNYVEK*Vétel*

2022-ben 462 db vétel útján beszerzett könyv érkezett be 13 684 563 Ft naplóértékben. Ez azonban nem tükrözi a teljes gyarapodást, mivel további 63 kötet érkezését várjuk még 2023 folyamán mintegy 2,5 millió Ft értékben, amelyeket a Prospero cégnél már 2022-ben megrendeltünk és előre kifizettünk. ODR keretére 2022-ben nem tudtunk gyarapítani, mivel sajnos nem volt pályázat. A Keleti Gyűjtemény részére 134 db dokumentumot (könyv és folyóirat) szereztünk be 9 064 693 Ft értékben.

Csere

2022 során a nemzetközi csere keretében 1008 könyvet szerzeményeztünk összesen több mint 14 078 620 Ft értékben. Az év során 654 cserés folyóirat érkezett be, összesen 14 356 120 Ft értékben (a 2022-es előzetes leltár alapján). A nemzetközi cserére beérkezett könyvek és folyóiratok összértéke így idén elérte a 28 434 740 Ft-ot.

A nemzetközi csere költségei a következőképpen alakultak: a postázás költségei (Spring csomagküldő) 2022-ben összesen 2 972 493 Ft összeget tettek ki. Folyóiratot erre az évre összesen 2 409 674 Ft értékben rendeltünk (Akadémiai Kiadó, Kello, Helír). Az elküldött könyvek összértéke (vételezett könyvek + saját kiadványok) 658 170 Ft volt. Így a nemzetközi csere teljes kiadása ebben az évben 6 040 337 Ft volt.

Így kijelenthető, hogy a nemzetközi csere a könyvtár számára rendkívül kedvező éves mérleggel zárult. Ennek oka a csere fejlődésén kívül a könyvek árának emelkedésében és a forint gyengülésében is keresendő. Ez a folyamat a jövőben előreláthatólag még fontosabbá teszi majd a cserét a könyvtár számára.

Jelentősebb kijaánlások hat alkalommal történtek, ekkor 36 partnernek összesen 1007 tételt ajánlottunk, melyből 17 partner választott, és összességében 352 tételt tudtunk teljesíteni. Washington (Library of Congress) számára kijaánlott 3 listából 509 tételből 265 könyv került kiválasztásra.

Az év során nyilvántartásunk alapján 953 folyóiratot és a sorozatokkal együtt 758 könyvet, és saját kiadványt küldtünk el, valamint összesen 381 csomagot adtunk fel, kézbesítéssel pedig 44 csomag, levélként 6 ment el. 2022-ben 60 listáról válogattunk cserébe könyveket, összesen 703 tételt. A cserelisták gondos válogatását a legtöbb esetben Bereiné Vasas Andrea végezte el.

Országoként a következőképpen alakult a cserekapcsolat:

Ország	Kapott könyves tételek száma	
	2021	2022
Ausztria	0	39
Bulgária	0	54
Franciaország	0	44
Lengyelország	285	84
Németország	36	115
Oroszország	68	126

Megjegyzés: A táblázat a kiemelt partnerektől kapott könyves listák alapján lettek összeállítva. A nullás jel azt jelenti, hogy azokból az országokból nem kaptunk az adott évben könyveslistát.

2022 folyamán sikerült új cserepartnerséget kialakítani a következő partnerekkel: Calcutta 203 (National Library, Gift and Exchange Division), Novi Sad 375 (Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Kar Magyar

Nyelv és Irodalom Tanszék). Az Uniwersytet im. A. Mickiewicza Biblioteka Collegium Historicum Sekcja Archeologii Poznan megújította velünk a cserekapcsolatot, rögtön értékes folyóiratokat és könyveket küldve a számunkra, illetve megújítani a cserepartnerséget többek között a következő partnerekkel: Paris 262 (Bibliothèque Nationale de France), Göttingen 16 (Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen), Leipzig 1542 (Die Deutsche Nationalbibliothek Leipzig), Berlin 1511 (Humboldt Universität zu Berlin – Universitätsbibliothek Berlin), illetve Seattle 1418 (Suzzallo & Allen Libraries / University of Washington Seattle), Vatican 803 (Biblioteca Apostolica Vaticana Ufficio Accessioni Citta Del Vaticano), Moskva 30/B (Russian Academy of Sciences Institute of Scientific Information for Social Sciences). Ezek eredménye a könyvcserében is tükröződik már.

Kezdeményeztük a cserekapcsolat megszüntetését: Giessen 627: UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK Giessen. Sajnos hosszas levelezést követően sem sikerült megegyezni a partnerrel folyóirat előfizetéssel kapcsolatban. Az általa kért ACTA VETERINARIA HUNGARICA jóval drágább, mint a partner révén kapott „Hessische Blätter für Volks- und Kulturforschung”. Több folyóiratot nem volt hajlandó felajánlani, így az olvasószolgálat megkérdezése után, úgy döntöttünk, nem folytatjuk tovább a cserekapcsolatot. Augusztusban az Universitäts- und Stadtbibliothek Köln megszüntette velünk a cserekapcsolatot.

Továbbra is fő célja a cserének, hogy erősítsük a cserekapcsolatot a német és osztrák partnerekkel. Elsősorban azokkal az intézményekkel, ahol van magyar vagy kelet-európai gyűjtemény, de általában is elmondható, hogy nagyon sokrétű cserét folytatunk a német és osztrák könyvtárakkal. Ezenkívül ebben az évben nagyobb hangsúlyt helyeztünk a francia és olasz partnerekkel való együttműködésre is, amint az például az Akadémiai Kiadó folyóiratainak a következő három évre való megrendelésében is látható. Sikerült elérni, hogy a francia nemzeti könyvtár ismét könyvlistákat küld a számunkra, így a francia könyvek beszerzését is tudjuk cserés vonalon erősíteni.

Washington 1389, vagyis a Kongresszusi Könyvtár továbbra is sikertörténetnek bizonyult: az év végéig minden számunkra postázott könyvet megkaptunk, összesen 7 494 910 Ft értékben és ez még csak nagyjából a fele a teljes mennyiségnek (tíz szállítmány, kb. még ugyanannyit várunk). Fontos megemlíteni Nagypál László kiváló munkáját, amellyel folyamatosan támogatja az angolszász országokkal folytatott cserét.

Továbbra is elevenek a kapcsolataink a határon túli magyar (vagy magyarlakta területek) könyvtáraival, valamint a közép-európai országok (elsősorban Románia, Szerbia, Szlovákia, Csehország, Lengyelország) nemzeti és tudományos könyvtáraival. Az Erdélyi Magyar Múzeum Egyesület (EME) február elején bemutatta a kiadványait a könyvtárunk rendezvényén, ehhez kapcsolódva rengeteg értékes kiadványukat kaptuk meg, és mi is egy nagyobb adag cserekönyvet adtunk a számukra. De nagyon aktív a kapcsolatunk ezen kívül is számos erdélyi és vajdasági partnerünkkel.

Saját kiadványokat adományoztunk a nyár folyamán a Pakráci Ortodox Egyházmegye Könyvtárának (illetve közvetítettük nekik az Egyetemi könyvtár kiadványait).

Július hónapban Erasmusos hallgatók érkeztek hozzánk, akik a tavalyi évhez hasonlóan ismét kísérletet tettek a cserekapcsolat megújítására az angolszász könyvtárakkal. Sajnos nem jártak sikerrel, sok esetben az adott intézmény a nemzetközi cserét már leépítette, így az ottani magyar gyűjtemény is kizárólag vétel útján szerzi be a magyar könyveket.

2022-ben ismét áttekintettük a teljes partnerkapcsolati hálózatot, illetve listát készítettünk az Európán kívüli partnereinkről is. A Keleti Gyűjtemény cserepartnereiről készítettünk egy bő listát 60 cserepartnerrel, ez a továbbiakban jól használható lesz.

Május folyamán levelet írtunk az összes olyan partnernek, ahol elmaradás volt az általuk küldött folyóiratokban. Ez azért volt fontos, hogy megállapítsuk, hogy melyikük esetében van szó arról, hogy csupán a covidos időszakban késlekedtek a küldéssel, illetve mely esetekben álltak le a folyóirat küldésével. A legfontosabb folyóiratok esetében próbáltuk megerősíteni vagy újraindítani a cserekapcsolatot.

Az év folyamán gyűjtöttük partnereink folyóirat-igényeit, majd ezeket összegeztük egy táblázatban. Ennek alapján tudtuk összeállítani a nemzetközi csere igényét a 2023-as cserés folyóiratokra. (Illetve az Akadémiai Kiadó esetében a következő három évre vonatkozó szerződésről van szó.) Továbbra is az volt az irányelvünk, hogy a legfontosabb partnereink kéréseit részesítettük előnyben. Örömmel vettük tudomásul, hogy az Akadémiai Kiadótól a csere számára vásárolt folyóiratok értéke ismét meghaladja majd a kétfélmillió forintot. (Három évre 6 737 085 Ft.) Ez nagyon fontos annak érdekében, hogy ne haljanak el azok a cserekapcsolatok, ahol partnerünk a folyóiratcserét részesíti előnyben.

Nemzetközi cserepartnereink száma 2022-ben nőtt, a tavalyi 299 aktív intézményhez képest idén 309 aktív partnerrel folytatunk kiadványcserét. Ebből küld és kap 259 db, csak küld 40 db és csak kap 10 db partner.

Ajándék

A könyvtárba 2022-ben az alábbi személyektől, illetve intézményektől érkeztek jelentősebb ajándékok: Marie-Elisabeth Boutroue, Jean-François Maillard, CEU Könyvtára, L'Harmattan kiadó, Pető Andrea, Goethe Intézet Könyvtára, Mikes Kelemen program, Pasqualetti Edit, William J. Mc Cormack,

A Könyv és Folyóirat Bizottság révén történt gyarapodás: 332 rekord, könyv: 91 db, 468 210 Ft értékben, folyóirat: 241 db, 3 705 575 Ft értékben. Ez jelentősen több, mint a 2021-es évben.

Az NKA folyóiratok révén történt gyarapodásunk 2022-ben: 32 db 211 000 Ft

Az összes kategóriát beleértve az ajándékba kapott könyv dokumentumok (egyéb ajándék, magyar ajándék, KFB) végső összértéke: Az összes kategóriát beleértve a 2022-ben kapott ajándékok összértéke 84 159 405 Ft.

2022-ben köztestületi tagoktól 56 kötet érkezett, 484 360 Ft értékben. Az ELKH-tól és különböző intézeteitől pedig 59 kötet érkezett 239 870 Ft értékben. Az ELKH BTK-tól folyóiratokat is kaptunk (3 cím, 19 kötet, 140 760 Ft értékben.)

Kötelempéldány

2022-ben is részt vettünk az OSZK kötelempéldány-válogatásán, és hetente jelöltük a gyűjtőkörünkbe illő kiadványokat. Állományunk 2022-ben kötelempéldányokból az alábbiak szerint gyarapodott: könyv 664 db, 2 622 990 Ft, folyóirat: 71 db, 634 820 Ft.

Belső gyarapodás raktárból (Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye)

69 tétel

3.1.2 FOLYÓIRATOK

2022-ben a kurrens anyag feldolgozásán kívül a következő hagyatékokból kikerülő folyóiratok feldolgozására került sor: Anton Schindling, Jean-Francois Maillard, Marie Elisabeth Boutroue, Bottlik Iván, Erdélyi Pál, Fehér Márta, Zolnai Béla, Berczik Árpád. Emellett a következő intézményektől kaptunk nagyobb mennyiségű feldolgozandó folyóiratot: MTA SZBK, ELTE Egyetemi Könyvtár (ezek feldolgozása már 2021-ben megkezdődött), továbbá: BME OMIKK, Római Magyar Akadémia, MTA PAB Hadtörténeti Munkabizottsága, Debreceni Egyetem.

2022-ben folyamatosan zajlott az ún. akadémiai másodpéldányok feldolgozása. 2022-ben mintegy 125 címet javítottunk.

2022-ben mintegy 5318 folyóiratfüzetet érkezettünk, 2399 folyóiratkötetet vettünk állományba 58 789 337 Ft értékben és 60 új folyóiratot dolgoztunk fel.

Az állományba vett folyóiratok árát tekintve 25% cserepartnereinktől érkezett, míg a vételben beszerzett folyóiratok a gyarapodás 44%-át, az ajándékként érkezettek pedig 24%-át tették ki. A kötelempéldányként kapott és az MTA Könyv- és Folyóirat-kiadó Bizottsága ajándékának aránya idén 1 illetve 6%-a volt a teljes folyóirat-gyarapodásnak.

Darabszámra:

Csere	28%
Vétel	13%
Ajándék	56%
Köteles	3%

Hazai könyvtárártól

A Tájékoztatási és Olvasószolgálati Osztály Folyóirat Csoportja folyamatosan figyeli a könyvtárak által közzétett fölőspéldány jegyzékeket és ezekből példánysoraink kiegészítéséhez bekéri, majd előkészíti feldolgozásra a nálunk hiányzó évfolyamokat. 2022-ben 16 intézménytől érkezett kiegészítés, mintegy 300 folyóiratcímhez.

Vétel

2022-ben: 217 címünk van, ebből 216 nyomtatott, egy online.

A hazai vételes folyóiratokat többségében ezúttal is a Magyar Postánál, illetve a Könyvtárellátónál fizettük elő.

Csere

Az év folyamán 625 hazai nyomtatott folyóiratfüzetet küldtünk ki partnereinknek. A cserébe érkezett és állományba is vett folyóirat-évfolyamok száma: a tavalyi 363 helyet 691 db volt, a tavalyi 11 912 645 érték helyett 15 448 103 Ft értékben. 2022-ben cserébe érkezett folyóiratok száma 672, értékük: 14 948 720 Ft.

Ajándék

A beérkezett ajándék folyóiratok száma 2022-ben összesen: 1075 kötet, értéke pedig 13 617 472 Ft, magyar 688 kötet, 7 918 102 Ft, külföldi 387 kötet, 5 699 370 Ft. Az ajándékok a korábbi évekhez hasonlóan kiadóktól, szerkesztőségektől, magánszemélyektől, hagyatékokból, valamint a Nemzeti Kulturális Alaptól érkeztek, az ún. pótlások nagyobb számban pedig a következő intézményektől MTA SZBK, ELTE Egyetemi Könyvtár (ezek feldolgozása már 2021-ben megkezdődött), továbbá: BME OMIKK, Római Magyar Akadémia, MTA PAB Hadtörténeti Munkabizottsága, Debreceni Egyetem.

Kötelespéldány

2022-ben 71 folyóirat-kötet került állományba, összértéke 634 820 Ft volt.

Duplum- és fölőspéldány felajánlás

Duplum- és fölőspéldányainkból (könyv és folyóirat) tavaly 12 intézmény válogatott, és közel 4000 kötet talált gazdára az alábbi táblázatban foglaltak szerint:

Intézmény	Város	Darab
OSZK	Budapest	80
Az 1956-os Forradalom és Szabadságharc Emlékéért Alapítvány	Veszprém	6
ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár	Budapest	122
Sola Scriptura	Biatorbágy	23
OPKM	Budapest	1
Zeneakadémia	Budapest	3

Intézmény	Város	Darab
Csiha Győző Technikum és Szakképző Iskola	Hajdúnánás	6
SZTE Bolyai Intézet	Szeged	1
Dunatáj Természet- és Környezetvédelmi Közalapítvány	Harta	33
Nemzeti Közszolgálati Egyetem	Budapest	12
Eszterházy Károly Katolikus Egyetem	Eger	3000
Tokaj-Hegyalja Egyetem	Sárospatak	500
Összesen:		3787

3.1.3 ELEKTRONIKUS TARTALMAK

2022-ben az alábbi hozzáféréseket fizettük elő a könyvtár számára az EISZ-program keretében:

- Akadémiai Kiadó Folyóiratai
- Brill Jacoby Online
- Clarivate Analytics – Citation Connection
- Clarivate Analytics – InCites
- Clarivate Analytics – Journal and Highly Cited Data (JHCD)
- Clarivate Web of Science
- De Gruyter – Bibliotheca Teubneriana Latina Online
- De Gruyter – Thesaurus Linguae Latinae (TLL) Online
- De Gruyter HSS Package
- EBSCO – Academic Search Complete
- Elsevier – ScienceDirect
- Elsevier – SciVal
- Elsevier – Scopus
- JSTOR Arts & Sciences IX (Archive Collections)
- JSTOR Arts & Sciences X (Archive Collections)
- JSTOR Arts & Sciences XI (Archive Collections)
- JSTOR Arts & Sciences XII (Archive Collections)
- JSTOR Arts & Sciences XIII (Archive Collections)
- JSTOR Arts & Sciences XIV (Archive Collections)
- JSTOR Arts & Sciences XV (Archive Collections)
- JSTOR Essential Collection (Archive Collections)
- L'Harmattan Digitális Adatbázis
- Osiris
- Oxford University Press Journals - Humanities Collection
- Project MUSE Premium Collection
- Science Online
- Springer – Nature – SpringerLink + Nature Journals

Egyéni adatbázis-előfizetések:

- Ancient Texts of Food and Drink - Yin shi gu ji
- Encyclopaedia of Islam
- Index Islamicus Online
- Journal of National Essence - Guo cui xue bao)
- L'Année Philologique
- New Pauly: Encyclopedia of the Ancient World / Der Neue Pauly: Enzyklopädie der Antike
- Newspapers Full-text Database - Quan wen bao zhi zi liao ku
- Sinica Sinoweb - Jing dian ren wen xue kan ku
- Taiwan Literature Series - Taiwan wen xian cong kan
- Western Travellers in the Islamic World Online

A korábbi évek gyakorlatát követve 2022-ben is több adatbázishoz kaptunk próbáhozáférést:

- EBSCO Academic Search Ultimate
- EBSCO Atla Religions Database with AtlaSerials
- Gale Research Complete
- Artstor
- Bibliography of Asian Studies
- Typotex Interkönyv
- Supplementum Epigraphicum Graecum

3.1.4 KÜLÖNGYŰJTEMÉNYEK GYARAPODÁSA

Keleti Gyűjtemény

A Gyűjteménybe beérkezett Alan Jones oxfordi professzor arabisztikai hagyatéka, valamint Major István indológia (tamilsztika) könyvdománya.

Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye

Ajándék

Eötvös Loránddal kapcsolatos másolatok. (Ajándékozó: Vékás Lajos)

Fülep Lajossal és Lőrincz Ernővel kapcsolatos nyomtatványok, Fülep Lajos halotti maszkja. (Ajándékozó: Bernd Richter)

Halász Előd (1920–1997) germanista és felesége, valamint lánya hagyatékrésze. (Ajándékozó: Budai Krisztina)

Kont Ignác levele Gabriel Monodnak. (Ajándékozó: Frédéric Barbier)

Kosztolányi Sándor 18. sz.-i ferences Theologia moralis c. egykorú kézírata. (Ajándékozó: Nynke Leistra, Hollandia)

Molter Károlyra, Marosi Barnára és Marosi Ildikóra vonatkozó dokumentumok. (Ajándékozó: Marosi Péter)

Moravcsik Gyuláné Fleissig Edit fényképekkel illusztrált élettörténete. (Ajándékozó: Moravcsik Edit)
 Oltványi Imrével kapcsolatos nyomtatványok, fénymásolatok. (Ajándékozó: Oltványi Noémi)
 Pilinszky János hagyatékrésze. (Ajándékozó: Kovács Péter, Petőfi Irodalmi Múzeum)
 Richter Ilona (1928–) grafikus hagyatékrésze. (Ajándékozó: Richter Ilona)
 Veres Péter levele Bartók Istvánnak (Kereskedelmi és Pénzügyi Dolgozók Szakszervezete). (Ajándékozó: Bartók István)
 19. századi kötetes kéziratok az MTA Közgazdaság és Regionális Tudományos Kutatóközpontból. (Ajándékozó: MTA Közgazdaság és Regionális Tudományos Kutatóközpont, Pécs)

Belső gyarapodás

Bay Zoltánnal kapcsolatos dokumentumok az ELTE Levéltárában. (Átadta az MTA KIK igazgatósága)
 Engel Pálról készült fényképek. (Átadta az MTA KIK igazgatósága)
 Lengyel József és Pilinszky János hagyatékában található hangfelvételek digitalizált változata. (MTA KIK Kézirattár)

Egyéb

Az MTA székházának megnyitása alkalmából kibocsátott érem. (Ajándékozó: Mark Telford)

Vásárlás

Erdélyi Pál (1864–1936) hagyatékrésze. (Eladó: Dobozy Borbála)

3.2 FELDOLGOZÁS

Az MTA Könyvtár és Információs Központ hagyományos és digitális forrásokra alapozott webes szolgáltatásait a PRIMO platformon keresztül szolgáltatja. A hagyományos dokumentumok tartalmi és formai feltárását az ALEPH integrált könyvtári rendszerben, a felhasználói igények minél teljesebb figyelembevételével végezzük.

2022-ben adatbázisunk a feldolgozási munkafolyamatok összesített adatai alapján 19 285 új bibliográfiai és 14 121 authority rekorddal gyarapodott. Állományunkat nemzeti és nemzetközi közös katalógusokban is láthatóvá, kereshetővé tesszük: 2022-ben 99 195 új rekordot küldtünk be a WorldCat nemzetközi bibliográfiai adatbázisba, 32 366 rekordot pedig a MOKKA - Magyar Országos Közös Katalógusba.

Kurrens feldolgozás

A kurrens feldolgozás keretei között az év során 18 382 dokumentumot vettünk állományba. A vételből, nemzetközi cseréből és OSZK kötelezpéldányból származó kurrens dokumentumok 3301 tétellel adták a feldolgozás 18%-át. Legnagyobb számban (82%-ban) magyar és külföldi ajándékból, hagyatékokból származó dokumentumok kerültek leírásra.

2022-ben Elisabeth Rotten (1882–1964) svájci akadémikus, reformpedagógus és békeaktivista hagyatékának feldolgozása befejeződött, összesen 1348 kötetet vettünk állományba az Internationales Haus Sonnenberg ajándékként hozzánk került gyűjteményből.

Teljessé vált Arnóth József (1933–2021) mineralógus, a baseli Naturhistorisches Museum nyugalmazott munkatársa hagyatékának állományba vétele. A duplumok, illetve a gyűjtőkörünkbe nem tartozó kötetek kiajánlása megtörtént, jövőbeni terveink között szerepel egy, a könyvgyűjtemény különlegességeit bemutató kiállítás megrendezése.

Az év során végéhez ért Anton Schindling (1947–2020) német történész professzor, a kora újkor kutatója, az Eichstätt-Ingolstadt-i Katolikus Egyetem, valamint az Osnabrücki és Tübingeni Egyetem tanárának hagyatéka feldolgozása, melyből összesen közel 5200 dokumentumot vettünk állományba.

Februárban érkeztek hozzánk a Fehér Márta (1942–2020) Széchenyi-díjas magyar filozófus, tudománytörténész, egyetemi tanár, tudományfilozófus professzor asszony által a könyvtárnak adományozott könyvek, amelyek feldolgozását be is fejeztük.

A 2022-es év során sort kerítettünk Bottlik Iván (1934–) matematikus, sakkozó, sakk-történész speciális témájú ajándékának feldolgozására. A közel 700 darabos sakk-történeti, játékelméleti tárgyú művekkel az MTA Könyvtára az ország második legnagyobb sakkal kapcsolatos gyűjteményévé lép elő.

Májusban érkeztek hozzánk a Marie-Elisabeth Boutroué és Jean-Francois Maillard által könyvtárunknak ajándékozott kötetek. Francois Maillard könyvei főleg a XX. századi francia és európai diplomácia, politika, valamint a globalizáció témakörébe tartoznak, Marie-Elisabeth Boutroué könyvei elsősorban történelmi és művelődéstörténeti tárgyúak. A két ajándékozó összesen 380 kötetrel gazdagította könyvtárunkat.

Tilo Brandis (1935–2022) könyvtáros, medievalista a berlini Staatsbibliothek Kézirattárának korábbi vezetője által a könyvtárunknak ajándékozott kötetek feldolgozása befejeződött, az évek alatt félezer kötetrel gazdagítva könyvtárunkat.

Pető Andrea (1964–) történész, egyetemi tanár, az MTA doktora, a 20. századi társadalomtörténet nemzetközileg ismert kutatója a saját maga, illetve elhunyt férje, Tóth István György történész által írt vagy közreműködőként jegyzett könyveit ajándékozta könyvtárunknak, melyek feldolgozása megtörtént. Befejeződött Sabine Solf (1939-) művészettörténész, a wolfenbütteli Herzog-August-Bibliothek kutatási és kulturális osztálya vezetője által ajándékozott kötetek feldolgozása, melyből összesen közel ezer darab került állományunkba.

William J. Mc Cormack író, költő, irodalomtörténész, valamint Voigt Vilmos (1940–) magyar néprajzkutató emeritus professzor, szemiotikus rendszeres ajándékozóink. 2022-ben összesen 320 kötetrel gazdagították állományunkat.

Zolnai Béla (1890–1969) magyar irodalomtörténész, nyelvész, egyetemi tanár, az MTA tagja, az irodalomtudományok doktora könyvtárából újabb köteteket vettünk állományba, de a hagyatéokra speciálisan jellemző egyedi kolligátumok feldolgozását elhalasztottuk.

Januárban megkezdtek prof. dr. Király Gyula és dr. Király Nina könyvhagyatékának feldolgozását. A házaspár terjedelmes irodalmi (orosz, orosz vonatkozású magyar és lengyel) könyvtárral rendelkezett, könyveik egy része szerzők által dedikált példány. A jelentős hagyatéék feldolgozása 2023-ban is folytatódik.

Decemberben vettük át a Mesterházi Mónika által felajánlott ír vonatkozású dokumentumegyüttest (mintegy 200 db könyv és folyóirat), mely Mesterházi Márton dramaturg hagyatékából származik. A feldolgozást elkezdtük, és terveink szerint 2023. márciusában egy megemlékező rendezvény keretében mutatjuk be az állományunkba felvett anyagot.

Decemberben érkezett meg Frank Tibor (1948–2022) történész, amerikanista, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Angol–Amerikai Intézet Amerikanisztika Tanszékének professor emeritusa, az MTA rendes tagja, az új- és jelenkori egyetemes történelem tanára és kutatója intézményünkbe szánt könyvhagyatéka, melyet özvegye F. Várkonyi Zsuzsa pszichológus közreműködésével kaptunk meg. A hagyatéék behasonlítása és feldolgozása azonnal el is kezdődött, a folytatás a 2023-as év egyik kiemelt projektje lesz.

Régi könyves és retrospektív feldolgozás

2022 szeptemberében megalakult a Gyűjteményszervezési Osztály négy főből álló Régi Könyves Csoportja, melynek elsődleges feladata a müncheni rendszerű katalógus tételeinek revíziója, illetve feldolgozása autopszia alapján. Könyvtárunk 1950-ig vezette az úgynevezett müncheni rendszerű betűrendes katalógust, melynek lapjait kezdetben kézzel, majd írógéppel írták. Az állományrész retrospektív feldolgozása több ütemben történt: először a katalógus lapjait digitalizálták, majd a digitális változat alapján történt a számítógépes feldolgozás, így az adatbázisunkban jelenleg megtalálható bibliográfiai leírások erősen hiányosak. Most a leírások teljessé tétele mellett kiemelt cél a dokumentumokban lévő (eddig feltáratlan) magyar vonatkozások, a kiadásváltozatok, továbbá az egyedi példányjellemzők minél teljesebb körű feltárása. A leírások kiegészülnek a címlapok, possessor bejegyzések, pecsétek, stb. szkennelt képével, amelyek közvetlenül megtekinthetők katalógusunkban is. A munka az 1850 előtti magyar, illetve az 1800 előtti idegen nyelvű könyvekkel, azon belül a magyar történelem és a teológia szakcsoportokkal kezdődött.

2022 októberében vétel útján könyvtárunk birtokába került a gróf Hadik-Barkóczy újkori magyar főnemesi család könyvtárának egy része. Az antikvárat december folyamán állományba vettük és átadtuk a Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteményének. A Régi Könyves Csoport az 1800 előtti külföldi-, illetve az 1850 előtti magyar nyelvű dokumentumokkal folytatja a feldolgozást, előreláthatóan 2023 márciusától.

A rendkívül érdekes és sok izgalmas felfedezéssel kecsegtető munka népszerűsítése és disszeminációja érdekében 2022 novemberében elindult a Csoport „Por, veríték, könyvek” elnevezésű Facebook-csoportja, melynek jelenleg 144 követője van.

Augusztus és szeptember hónapban soron kívül elvégeztük a Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye segédkönyvtárában található dokumentumok revízióját, a példányadatok rendezését. A feladat összetettsége miatt a munkában csak revíziói joggal rendelkező kollégák vettek részt. A projekt keretében közel 30 polcfolyóméternyi dokumentum (könyv és folyóirat) bibliográfiai leírását és példányrekordját készítettük el, javítottuk ki.

Otthoni munkavégzés

A járványhelyzet jelentős javulásával a 2022-es év folyamán nagyobb időközökre szóló otthoni munkavégzés biztosítására nem volt szükség, de az előző évek tapasztalataiból körvonalazódott az a felismerés, hogy bizonyos munkafolyamatok esetén kiváló hatékonysággal és minőségben lehet távmunkában dolgozni. Ennek értelmében részleges, körülhatárolt home office feladatokként végeztük az alábbiakat:

- állományrevízió-előkészítés: beszkenelt őrlapok alapján automatikusan generált-, úgynevezett BIB rekordok honosítása, keresetővé tétele, példányainak rendezése;
- fényképről történő behasonlítás/leírás: előkészítő munka (a szükségesnek ítélt oldalak szkennelése/befényképezése) után a könyv tartalmi és formai feltárása, példányrekord készítése;
- a Magyar Tudományos Akadémia által kiadott sorozatok bibliográfiai leírásának kiegészítése/revíziója az Országos Széchényi Könyvtár bibliográfiai leírásaira támaszkodva.

Május folyamán az Akadémiai Kiadó által kiadott Jókai Mór életműsorozat retrospektív revíziója zajlott, ami nagyban elősegíti az Aleph rekordok és a repozitóriumunkban elhelyezendő digitalizált változatok összekapcsolását.

Kézirat

Feldolgozott hagyatékok:

Berzeviczy Albert és Horánszky Lajos levelezése, Voinovich Géza Horánszky Lajosnak írott levelei.

Botka Ferenc Kodolányi Jánossal kapcsolatos anyaggyűjtése, szkennelése, és a teljes anyag feltöltése a REAL-ba.

Kodolányi János és Nyerges Pál levelezése és a hozzá kapcsolódó egyéb dokumentumok.

Debreczeni Ferenc hagyatéka.

Király István hagyatékrésze.

Király Istvánnal készített interjúk.

Mályusz Elemér hagyatéka. (Mázi Béla nyugdíjas kollégánk szerződéssel dolgozta fel.)

Pozder Károly hagyatéka.

Feldolgozott kisebb hagyatékok:

Boleratzky Lóránd hagyatéka.

Grenács László hagyatéka.

Halász Előd és felesége, Szász Anna Mária, illetve lányuk, Halász Eszter hagyatékrésze.

Lengyel József és Pilinszky János hagyatékában lévő magnófelvételek digitális másolatai.

Pilinszky János hagyatékrésze.

Rajki Sándor és Hollán Zsuzsa hagyatéka.

Reguly Antal és Karl Baer pétervári akadémikus levelezése (1843–1845). Fordította és jegyzetekkel ellátta Nagy Nóra. Budapest, 1988. ápr. 1 db (345 fol.)

Az egykori Dunántúli Tudományos Intézet (Pécs) könyvtárából bekerült Festetics-könyvek között fellelt kötetes kéziratok.

Feldolgozás alatt lévő hagyatékok:

Folytatódott Mérei Ferenc és Ruffy Péter hagyatékának rendezése.

Sziklayné Cs. Mónika folytatta az Erdélyi-Tár, azon belül az Erdélyi Pál nevéhez köthető állomány feldolgozását.

Elkezdődött Goda Géza és Goda Gábor hagyatékának feldolgozása.

Elkezdődött Molter Károly, Marosi Barna és Marosi Ildikó hagyatékának feldolgozása.

Feldolgoztunk 46 MTA-doktori disszertációt.

Feldolgoztunk 117 tétel analektát.

Régikönyv

Folytatódott az antikvák feldolgozása (Ráth-gyűjtemény, RMK I, II, III, IV, Ant. jelzetűek). Összesen 5990 rekordon dolgoztunk.

3.2.1 KÖNYVEK ÉS FOLYÓIRATOK FELDOLGOZÁSA

A *Tájékoztatói és Olvasószolgálati Osztály* munkatársai is részt vesznek a feldolgozási feladatokban; elsősorban rekatalogizálást és bibliográfiai rekord-honosítást végeznek, de könyvsorozatok rekordjainak javításában is közreműködnek. 2022-ben összesen 2653 új rekordot hoztak létre és 5291 rekordot módosítottak az online katalógusban.

A *Keleti Gyűjtemény* munkatársai az év folyamán 6448 új rekordot vettek fel, és 11 300 rekordmódosítást végeztek.

Az új anyag felvétele és a rekatalogizálás mellett jelentős volt a digitalizált kéziratok anyag Aleph-be vitele, és a REAL-ba végzett feltöltések metaadatokkal való ellátása.

3.2.2 SPECIÁLIS DOKUMENTUMOK FELDOLGOZÁSA

Keleti Gyűjtemény

Feldolgozásra került Goldziher Ignác kéziratos hagyatéka, a katalógusban és a REAL-ban is elérhető. Folytatódott a Dunhuang Academy által teljes egészében digitalizált Stein Aurél fotóanyag online hozzáférhetővé tételéhez az Aleph-be történő bevezetés és a metaadatolási folyamat. Ugyancsak folyik a tibeti kéziratok és fanyomatok, a Ligeti hagyatékok feldolgozása és bevitele, és megkezdtek a Kaufmann B sorozat könyveinek bevételét, az első évben a 15-16. századi kiadású példányokat.

Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye

2021-ben megállapodás keretében feldolgozásra átadtuk az Országos Széchényi Könyvtár Térkép-, Plakát- és Kisnyomtatványtárnak Szántai Lajos 822 db térképét. 2022 folyamán az OSZK munkatársai folytatták a térképeink szakszerűen leírását, digitalizálását.

3.2.3 LETÁRI ELŐKÉSZÜLETEK

A Tájékoztatói és Olvasószolgálati Osztály a Gyűjteményszervezési és a Szakinformatikai Osztállyal együttműködve folytatta a leltárelőkészítési munkákat. 2022-ben befejeződött a belső raktárban tárolt könyvek vonalkódozása, és folytatódott a külső raktári állomány még hiányzó bibliográfiai rekordjainak pótlása. Ez utóbbi raktárban, a 800-ezres számtartományban mintegy 15 000 kötetbe került visszamenőleg vonalkód.

